

Отрішко М. А.,

*старший викладач кафедри журналістики
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

СТРІТ-АРТ ЯК ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЗБРОЇ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

У контексті актуальних соціокультурних змін особливої уваги набуває вуличне мистецтво. Оздоблюючи публічний простір міст, воно також виконує комунікативну функцію, сприяючи висвітленню політичних, культурних, соціальних настроїв містян. З початком повномасштабного вторгнення вуличне мистецтво стало потужною зброєю інформаційного спротиву. Мистецтво, яке надихало на творчість, прикрашало фасади будівель, трансформувалося у зброю, яка здатна привернути увагу до проблеми російської агресії і українців, і світову громадськість. Відтак, вважаємо за необхідне проаналізувати трансформацію стріт-арту у період повномасштабного вторгнення.

Метою є дослідження впливу російської агресії на розвиток стріт-арту в українських містах.

Публічний простір міст наповнений міським текстом, де особливої уваги заслуговують стінописи, зображення, які поступово з'являються на фасадах будівель, парканах, руїнах будинків, понівечених російською зброєю. Будучи потужним засобом вираження спротиву, національної ідентичності, свободи, віри в перемогу над агресором, мурали набувають патріотичних сенсів, комунікуючи зі своїми громадянами, та маючи на меті підтримку морального духу населення.

У словниках «мурал» (з англ. «настінний») трактується як вид монументального, вуличного мистецтва, що формується з розписів на стінах [2, с. 640]. Настінні зображення є реалістичними, подібними фотокарткам. Каніщева І. доводить, що мурали є «найсучаснішою і провокаційною формою мистецтва, яка здатна охопити значно більшу аудиторію, ніж традиційні музеї та галереї» [5]. Погоджуємося з думкою дослідниці, адже містяни постійно взаємодіють з міським текстом у публічному просторі, зокрема, ідучи на роботу, або прогулюючись вулицями, меседжі муралів прослідковуються і запам'ятовуються надзвичайно швидко і ненав'язливо.

Вуличне мистецтво є своєрідним майданчиком для митців, які мають намір донести емоції та переживання історій, що пов'язані з війною. Стінописи містять заклики до перемоги, уособлюють пам'ять про героїв і жертв війни, а також діалог, який символізує опір

українського народу. Вони є яскравим прикладом того, що культурна пам'ять на прикладі об'єктів вуличного мистецтва уособлює глибокий зміст і настрої суспільства.

Мурали сповнені сильними емоційними меседжами. Варто зосередити увагу на зображенні у м. Фастів «Незламна віра» (автор невідомий). Дівчинка, що ховається від ракет під прапором України з іграшками і підручниками є втіленням українських дітей, які після початку війни стали дорослими. Поряд зображені ЗСУ та матір, яка схилилася в молитві [7]. Подібну тематику зустрічаємо у Києві, де на бетонних блоках зображені діти, які граються на протитанковій конструкції (автор Бенксі) [8].

Рис. 1. Графіті Бенксі

Стінопис «Спротив у твоєму ДНК» у м. Охтирка (автор – Шевченко І.) має глибокий зміст. Він демонструє боротьбу кожного українця проти ворога на своєму фронті. Трактор, який з прапором України тягне танк окупантів, свідчить про постійну боротьбу українців, а також є відображенням незламності і сили духу.

Кожен стінопис, що з'являється упродовж війни, є окремою історією, яка близька українцям. Так, у м. Київ можемо спостерігати зображення старшого солдата 112-ї окремої бригади Сил територіальної оборони ЗСУ Р. Піскового з позивним «Варяг» (автори – творча група «Kailas-V»). Історія героя відгукується кожному, адже війна знищила майбутнє молоді, зокрема, Руслана, який був спортсменом, але з перших днів повномасштабного вторгнення став на захист Батьківщини [1].

Рис. 2. Стінопис творчої групи «Kailas-V»

У м. Полтава з'явився мурал під назвою «Воїни та українка», який більше відомий як «Військові, котик і Патрон» (автори – Кравченко А., Фастовець А.). Місцеві художники зобразили дівчину з гербом, яка символізує Україну, поряд військові і боєць «Азову», що тримає в руках кошеня, а також найвідоміший пес Патрон. Дане зображення демонструє войовничість і людяність водночас, адже ЗСУ виборюють перемогу і рятують кожне життя. Обличчя дівчини автори намагалися зобразити агресивним, як коментує Фастовець О., «агресія і краса символізує те, що Україну не можна ображати» [6].

У вересні 2024 р. у м. Бородянка був зафіксований рекорд найбільшого муралу в Україні, що розташувався на будівлі Державної пожежно-рятувальної частині (автор – Вороний В.). З нагоди Дня рятувальника Національний реєстр рекордів України зафіксував зображення як найбільшу площу на вежі пожежної частини у техніці аерографія [4]. Автор стінопису намагався підкреслити важливість роботи рятувальників, які щодня ризикують життям.

Говорити про війну потрібно постійно. Підтвердженням даного вислову є зображення стінописів, які демонструють незламність духу українців за кордоном. У м. Санкт-Галлен, Швейцарія зображений мурал «Півень із Бородянки» з надписом українською мовою «Ні війні», що нагадує кожному про злочини країни-агресора та символізує боротьбу українців. Глиняний півень здобув світову популярність після поширення

фото у соціальних мережах, де було зображено зруйнований будинок в м. Бородянка із вцілілою шафою зі скульптурою півня, які зараз можна побачити в Національному музеї Революції Гідності [3].

Рис. 3. Стінопис «Півень із Бородянки»

Рис. 4. Стінопис «Діти війни»

Проблема дітей у війні прослідковується у стінописі «Дитина війни» (автор Ніжаск), м. Лос-Анджелес. Автор муралу наголошує на тому, що від війни найбільше страждають діти [7].

Отже, стріт-арт у період повномасштабного вторгнення став потужним інструментом єдності, незламності, а також вираження

спротиву російській агресії. Меседжі стінописів зрозумілі кожному завдяки постійній ненав'язливій взаємодії у публічному просторі. Будучи динамічною платформою самовираження і вагомим чинником візуальної комунікації, мурали поширюються не лише в Україні, а й за її межами, демонструючи підтримку українцям і закликаючи до миру. Відзначимо, що завдяки потужному мотиваційному впливу, стінописи підтримують моральний дух населення, популяризують українську культуру, акцентуючи увагу на цінностях свободи, національної свідомості, єдності і незламності.

Список використаних джерел:

1. Баллох Н. У Києві створили мурал на честь загиблого на війні майстра спорту з кікбоксингу Руслана Піскового. URL: <https://suspilne.media/kyiv/811071-u-kyevi-stvorili-mural-na-cest-zagiblogo-na-vijni-majstra-sportu-z-kikboksingu-ruslana-piskovogo/> (дата звернення: 27.09.2024).
2. Білодід І., Бурячок А., Гнатюк Г. Академічний тлумачний словник української мови. Київ : «Наукова думка», 1973. Т. 4. С. 629–751.
3. Даркович А. Голос вулиць і 100 днів війни. Про що кричать мурали та графіті? URL: https://lb.ua/blog/andrii_darkovich/518764_golos_vulits_i_100_dniv_viyni_pro_shcho.html (дата звернення: 25.09.2024).
4. До реєстру рекордів України увійшов мурал на будівлі пожежної частини Бородянки. Моя Київщина. URL: <https://mykyivregion.com.ua/news/do-rejestru-rekordiv-ukrayini-uviisov-mural-na-budivli-pozeznoyi-castini-borodyanki-video> (дата звернення: 26.09.2024).
5. Канищева І. Мурал: що це, навіщо і звідки прийшло в наше місто. URL: <http://drdbl.net/shho-take-mural> (дата звернення: 25.09.2024).
6. Кот А., Весна Т. Воїни та українка: у Полтаві з'явився патріотичний мурал. URL: <https://suspilne.media/poltava/238103-voini-ta-ukrainka-u-poltavi-zavivsa-patrioticnij-mural/> (дата звернення: 26.09.2024).
7. Мистецтво проти війни: вуличні художники з усього світу висловлюють підтримку Україні (фотогалерея). Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/foto-antivoyenni-graffiti/31852746.html> (дата звернення: 27.09.2024).
8. Мурали боротьби. Український культурний фонд. URL: <https://milart.ucf.in.ua/murals/> (дата звернення: 26.09.2024).